

Česká zemědělská univerzita v Praze

**Provozně ekonomická fakulta
Katedra obchodu a financí**

Teze diplomové práce

**Návrh doporučeného postupu výběru úvěrového produktu pro fyzickou
klientelu**

Květa Sadílková

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

Předmětem diplomové práce Návrh doporučeného postupu výběru úvěrového produktu pro fyzickou klientelu je analyzování forem spotřebitelských úvěrů poskytovaných klientovi, hodnocení a navržení optimalizace využití konkrétní možnosti volby bankovního či nebankovního úvěru či půjčky při rozhodování klienta- fyzické osoby.

Teoretická část práce vymezuje pojmy úvěrové produkty, fyzická klientela, bonita klienta a úvěrové registry. Problematika financování fyzických osob se zabývá faktory, které ovlivňují jejich rozhodování, hodnocení a zadlužení klienta. V práci zmiňují také informace o jednotlivých typech úvěrových registrů, včetně jejich informační vazby na následné poskytnutí úvěru klientovi.

Praktická část představuje deskripci a komparaci jednotlivých typů spotřebitelských smluv, poskytovaných bankovními i nebankovními institucemi. Na základě jejich rozboru následuje nalezení jejich společných a rozdílných faktorů a následně přehledné uvedení výhod a nevýhod těchto smluv. Tato komparace slouží dále jako podklad k navrhovaným řešením financování potřeb fyzických osob, konkrétně k optimalizaci výběru spotřebitelského úvěrového produktu poskytovaného buď bankovní nebo nebankovní institucí pro klienta- žadatele o úvěr ve formě doporučení pro žadatele. V praktické části jsou využity osobní zkušenosti jak z oblasti několikaletého působení v sociologické výzkumné společnosti, tak v oblasti několikaleté činnosti úvěrového poradce ve finančních institucích.

Závěrečná část hodnotí cíl práce a jeho dosažení spolu ověřením a doporučením cesty žadatele o úvěr- fyzické osoby při výběru bankovního či nebankovního úvěru a postup při sjednávání tohoto úvěrového produktu s ohledem na konkrétní smluvní podmínky bankovního či nebankovního typu úvěrové smlouvy.

Klíčová slova: úvěrové produkty, fyzická klientela, nekalé praktiky, zadlužování, bonita klienta, úvěrové registry

1. Cíl práce

Hlavním cílem předložené diplomové práce je vytvořit soubor ucelených informací, shrnutých do konkrétního postupu, vztahujících se k výběru spotřebitelského úvěru pro klienta – fyzickou osobu. Cíl vychází z deskripce legislativní a právní úpravy, dále z konkrétních příkladů úvěrových smluv jejich komparací, včetně komparace konkrétních spotřebitelských produktů nabízených posuzovanými finančními institucemi a následného zhodnocení dosažených poznatků.

Cílem praktické části diplomové práce je na základě analýzy podkladů získaných komparací úvěrového produktu spotřebitelského úvěru různých finančních institucí, zjistit vhodnost získání úvěrového produktu konkrétní finanční instituce a detailnější objasnění zkoumané problematiky potenciálnímu žadateli o úvěr. Dále je úkolem vyhodnotit a zobecnit povědomí občanů o možnostech výběru konkrétní finanční instituce k poskytnutému úvěru a s následnou možností doporučených kroků žadatele, směřujících k úspěšnému a vhodnému výběru finanční instituce. Splněním dílčích cílů, které na sebe vzájemně navazují, bude naplnění hlavního cíle diplomové práce. Právě dílčí cíle, mezi něž jsem zařadila teoretická východiska daného tématu, praktickou realizaci deskripce s následnou komparací zhodnocením poznatků z analyzovaných podmínek úvěrových smluv a analýzou a komparací konkrétních parametrů posuzovaných produktů spotřebitelských úvěrů jednotlivých finančních institucí, vedou k získání informací potřebných k podkladům, které mohou následně sloužit k objasnění dané problematiky poskytování úvěrového produktu spotřebitelský úvěr a zároveň jako konkrétní doporučení postupu pro zákazníka – fyzickou osobu, žadatele o spotřebitelský úvěr.

2. Metodika práce

Teoretická část práce je zpracována deskripcí a analýzou dostupné literatury vztahující se k tématu práce, legislativními podklady, rozhodnutím soudů, a dalšími podklady. Teorie je dále metodicky rozpracována získáním údajů ze smluvních podkladů a informací z nich získaných zahrnutím do konkrétních výsledků.

Při zpracování diplomové práce byla, jako zdroj informací, využita převážně odborná literatura a příspěvky z odborných internetových diskusí a článků, zákony a vyhlášky souvisejících téma, sloužících hlavně pro ujasnění základních pojmů této problematiky. Téma vybrané pro předloženou diplomovou práci nemá v současnosti době žádný ucelený zdroj informací, z tohoto důvodu byly největším zdrojem webové a ostatní stránky, které se zabývají aktuálními informacemi v oblasti poskytování úvěrů fyzickým osobám. Další využitou metodou sběru informací bylo zahrnutí několikaleté osobní zkušenosti se zprostředkováním bankovních i nebankovních finančních produktů. Dále jsou zde jako zdroj odborných informací použity informace získané na základě odborných konzultací s pracovníky několika finančních institucí, posuzovaných v komparační části této práce. V praktické části jsou provedeny komparace dosažených poznatků jednotlivých posuzovaných kritérií, s jejichž pomocí byly přeneseny vlastní výsledky těchto komparací na hlavní cíl této práce.

V závěrečné části byly použity metody zhodnocení dosažených výsledků formou posouzení a zhodnocení dosažených výsledků s konečným návrhem přehledu všech poznatků a závěrů, které jsou následně zpracovány v ucelené formě do přehledné tabulky a grafu.

Jak v teoretické, tak i v praktické části práce, byly interpretovány a využity praktické zkušenosti se zprostředkováním poskytování úvěrových produktů jak pro bankovní, tak nebankovní instituce.

3. Literární rešerše

Literární rešerše je provedena formou vyhledání odborné literatury a související legislativy a je zaměřena na popis a objasnění informací, týkajících se vybraného tématu problematiky poskytování úvěrových produktů fyzické klientele. Zahrnuje základní pojmy z oblasti finančních systémů, popsány a rozebrány jsou jeho složky jak bankovní, tak nebankovní. Dále je objasněna problematika úvěrových různých produktů poskytovaných bankovními i nebankovními subjekty, s důrazem objasnění formy produktu spotřebitelský úvěr, který je následně v práci dále analyzován a posuzován. Dalším důležitým bodem je následné provedení analýzy a komparace jednotlivých úvěrových smluv spotřebitelských úvěrů u několika vybraných bankovních a nebankovních institucí, včetně zhodnocení jejich společných a rozdílných smluvních podmínek. Následně získané informace se získanými poznatky přímo souvisejícími jsou v závěru shrnuty do konkrétních výsledků a doporučení. Práce je pro přehlednost a lepší názornost a orientaci v problematice doplněna souvisejícími tabulkami (převážně vlastního zpracování). Závěr literární rešerše je věnován shrnutí s návrhem objasnění konkrétní doporučení postupu výběru finančního produktu spotřebitelský úvěr pro zákazníka – fyzickou osobu, žadatele o spotřebitelský úvěr.

4. Výsledky předložené vlastní práce

Vlastní praktická část diplomové práce je zaměřena na provedení deskripce a následné komparace jak nabídek úvěrů konkrétní výše, nabízených bankami a nebankovními finančními institucemi, tak zhodnocením samotných smluvních podmínek jednotlivých komparovaných úvěrových smluv. Splněním dílčích cílů práce, kterými jsou stanovení vhodnosti produktu pro konkrétní typ klienta, objasnění problematiky úvěrování včetně rozboru problémových částí úvěrových smluv a posouzení typu produktu spotřebitelský úvěr, je následně dosažené konečného cíle této předložené práce, a to vytvoření soubor ucelených informací, které jsou v závěru práce shrnuty do konkrétního postupu, vztahujících se k výběru spotřebitelského úvěru pro klienta - fyzickou osobu.

Cílem práce je vytvořit soubor ucelených informací, shrnutých do konkrétního postupu, vztahujících se k výběru spotřebitelského úvěru pro klienta - fyzickou osobu. Práce ukazuje teoretickou i praktickou rovinu poskytování úvěrových produktů klientovi – fyzické osobě. Vypovídá o podmínkách poskytování úvěrových produktů, seznamuje s jejich členěním, posouzením vhodnosti výběru produktu spotřebitelský úvěr v závislosti jak na požadavcích klienta, tak na nabídce jednotlivých možností poskytnutí finančními institucemi.

Cíl vychází z legislativní a právní úpravy, konkretizací využití a významu jednotlivých posuzovaných částí úvěrových smluv spolu s jejich komparací. Jedním z dílčích cílů praktické části diplomové práce je rozšíření teoretických znalostí veřejnosti o problematice poskytování finančních produktů a objasnění problematiky úvěrování. Tento parciální cíl je naplněn v teoretické části práce formou deskripce a analýzy, vycházející z výše uvedených legislativních a právních zdrojů. V práci jsou zapracovány i praktické poznatky na základě odborných konzultací s pracovníky finančních institucí (regionálním ředitelem nebankovní společnosti Profil Credit Czech a.s. a dlouholetou spolupracovnicí banky na pozici poradce pro fyzickou klientelu).

Dalším parciálním cílem práce je stanovit vhodnost produktu pro konkrétní typ klienta. Tento cíl je naplněn vyhodnocením poznatků získaných na základě provedených analýz a

komparací. V praktické části práce je provedena analýza informací získaných z dostupných zdrojů jednotlivých posuzovaných finančních institucí. Formou deskripce a komparace jednotlivých typů smluv je vytvořen přehled podmínek uzavírání úvěrových smluv u jednotlivých finančních institucí. Posouzení vhodnosti výběru bankovního či nebankovního spotřebitelského produktu pro klienta je provedeno na základě provedení komparace parametrů výše uvedených vypracovaných modelových případů a na základě komparovaných podmínek jednotlivých úvěrových smluv. Modelové příklady jsou vyhotoveny a tedy platné k aktuálnímu datu 20. 11. 2015. Posuzovanými kritérii jsou především výše RPSN a úrokové sazby, celkové výše měsíční splátky a s tím související měsíční úvěrovým zatížení klienta. Metodou komparace konkrétních smluvních parametrů, kterými jsou vybrané parametry výše poskytnutého úvěru, RPSN, úroková sazba, celková částka splatná klientem a možnost pojištění včetně výše jeho měsíční platby, je vyhodnocena celková výhodnost a vhodnost produktu spotřebitelského úvěru pro klienta.

Z porovnávaných parametrů vyplývá, že klient zaplatí nejméně celkově u instituce GEMB. Naopak zcela nejdražší ve všech parametrech je úvěr od nebankovní společnosti Profi Credit Czech a.s. Co se týče potřebné dokladovosti pro sjednání úvěru, každá z posuzovaných společností požaduje doložení příjmu žadatele a jeho identifikačních dokladů. Společnost GEMB a mBank navíc, pokud klientovi chodí mzda na účet, resp. má u instituce veden běžný účet, kam mu chodí mzda minimálně 3 měsíce, nepožaduje doložení příjmu. Všechny posuzované instituce jsou členy sdružení SOLUS, a tedy musí postupovat v souladu s jeho podmínkami a dostatečně zjišťovat možnost úvěruschopnosti klienta. Bankovní instituce jsou navíc členy BRKI (Bankovní registr klientských informací), případně NRKI (Nebankovní registr klientských informací) a tedy jsou přísnější co do výběru klientely, které úvěr následně poskytnou. Podstatné rozdíly jsou v možnostech uzavření pojištění pro případ neschopnosti splácet úvěr z důvodu nepříznivých životních situací. Bankovní instituce nabízí možnost této ochrany klientům mladším 65 let, kteří nejsou v invaliditě, v pracovní neschopnosti a je dle svého prohlášení zdráva. Instituce mBank navíc nabízí nad rámec standardního pojištění za určitých podmínek možnost odkladu splátky jistiny. Nebankovní společnost nabízí ve smluvních podmínkách možnost odkladu až třech po sobě jdoucích splátek, a to z určitých smluvně stanovených důvodů a má toto zahrnuto automaticky ve splátce úvěru. Z výše uvedeného hodnocení vyplývá, že zcela jednoznačně je výhodnější bankovní úvěr, který si zvolí

klient, který není veden v registru SOLUS ani v registru BRKI a NRKI. Pokud bude v některém z těchto registrů veden z důvodu pozdního hrazení předchozích závazků, bude nucen volit úvěr nebankovní společnosti. Z tohoto důvodu je doporučeno obezřetné posouzení hlavně při rozhodování klienta o akceptaci dalších smluvních podmínek nebankovní společnosti.

Dalším dílčím cílem praktické části práce posouzení etických a právních problémů ze smluv vyplývajících. Ke splnění tohoto cíle byl proveden rozbor smluvních podmínek, na jehož základě bylo provedeno nalezení jejich společných a rozdílných faktorů a následně přehledné uvedení výhod a nevýhod těchto smluv. Komparované vybrané smluvní podmínky jsou vybrány po konzultaci s odbornými pracovníky finančních institucí. Jsou jimi akceptace rozhodčí smlouvy, možnost avala, celková bonita klienta, jednoduchost dokladovost, dokladovost výše příjmu, sankční podmínky. Z komparace výše uvedených parametrů vyplývá, že při posuzování výběru finanční instituce záleží na více okolnostech, které směřují k výběru spotřebitelského úvěru u nejvhodnější konkrétní finanční instituce. Pokud žadatel splňuje všechny podmínky kladené finanční institucí a zároveň akceptuje její podmínky, nemá problém se získáním produktu spotřebitelský úvěr jakékoli posuzované instituce. Klient musí zvážit z hlediska svých možností (výše příjmu, zda je či není veden v registru neplatičů, zda je dostatečně bonitní k získání úvěru nabízeného určitou institucí, zda akceptuje další smluvní podmínky) možnost výběru konkrétní finanční instituce z komplexního hlediska. Důraz by měl klást především na akceptaci smluvních podmínek vybrané finanční instituce z hlediska výše případných sankcí, nutnost podpisu rozhodčí smlouvy a v neposlední řadě výše dalších parametrů nabídky (RPSN, úroková sazba, dokladovost, nutnost doložení avala). Z komparace smluvních podmínek dále vyplývá, že klient by měl vzít v úvahu, jestliže poruší jakoukoli podmínku stanovenou v úvěrové smlouvě a dalších dokumentech tvořících celkový právní rámec úvěrové smlouvy, jedná se z právního hlediska o porušení podmínek úvěrové smlouvy, za které jak výše uvedeno hrozí nemalé sankce. Nejdůležitější parametry smluvních podmínek jednotlivých posuzovaných spotřebitelských smluv jsou shrnuty v této části práce v přehledných tabulkách. Závěrem této dílčí části práce je provedena optimalizace výběru finanční instituce z hlediska typu žadatele. Posuzován je zde typ žadatele, který může dosáhnout jak na bankovní, tak nebankovní typ produktu a tedy se může rozhodnout, který z těchto typů bude akceptovat. Dílčí cíl je výše uvedenými postupy naplněn.

Výsledkem praktické části práce je komparace, která slouží následně jako podklad k navrhovaným řešením financování potřeb fyzických osob, konkrétně k optimalizaci výběru vhodného úvěrového produktu bankovního či nebankovního typu pro klienta - žadatele o úvěr ve formě doporučení pro žadatele. Splněním dílčích cílů, které na sebe vzájemně navazují, je následně naplněn hlavní cíl diplomové práce, tedy je stanoven konkrétní postup při výběru úvěrového produktu konkrétní finanční instituce klientem. Právě dílčí cíle, mezi něž jsem zahrнула teoretická východiska daného tématu, praktickou deskripci a komparaci jednotlivých faktorů úvěrových smluv s následným zhodnocením a výběrem vhodného produktu pro klienta, vedou k získání informací potřebných k řešení dané problematiky, tedy konkrétního uceleného postupu klienta – žadatele o úvěrový produkt. Tento postup je v závěrečné části práce shrnut jak do deskriptivního souhrnu nejdůležitějších poznatků, tak do přehledného grafického zpracování postupu. Postup ukazuje klientovi cestu, jak zvolit produkt, který bude maximálně uspokojovat jeho potřeby a nebude potencionální hrozbou z hlediska možného nesplácení v budoucnosti.

Provedenými komparacemi a na základě jejich vyhodnocení bylo vyvozeno, že existují podstatné rozdíly jak v možnostech nabízených kritérií úvěrových produktů jednotlivých finančních institucí, tak rozdíly v smluvních podmínkách posuzovaných finančních institucí. Na základě syntézy zjištěných poznatků lze zkonstatovat, že přes různé nedostatky některých smluv, přes jejich rozdílnost v parametrech nabízených produktů, včetně podstatných rozdílností ve smluvních podmínkách úvěrových smluv, se díky možnosti důkladného zjišťování těchto podmínek před uzavřením smluv mohou klienti následným nepříjemným situacím v případě podrobnějšího zkoumání úvěrových smluv ještě před jejich uzavřením vyvarovat.

Podstatný kus práce na finančním vzdělávání do budoucnosti vidím v oblasti současné nedostatečné finanční gramotnosti a nedostatečného vzdělávání v této oblasti občanů jak mladších školních generací, tak občanů seniorů, kteří, jako nekalými praktikami ohrožené skupiny, potřebují ve finanční oblasti důkladnější objasnění.

Konkrétní výsledky, které se vztahují k vytyčeným cílům diplomové práce, jsou zpracovány a komparativně znázorněny v tabulkách. Důležitost přínosu osvěty ve finanční oblasti vidím pro klienty, kteří nemají žádné povědomí o tom, jak funguje samotný úvěrový proces. Dále pro klienty, kteří částečné povědomí o problematice mají a chtějí se

vyvarovat případných následných nepředvídatelných situací. Přínosem v této oblasti do budoucna je možná částečná či úplná eliminace nekalých praktik zprostředkovatelů, které představují dlouhodobě vážný problém. Proto je nutné věnovat velkou pozornost prevenci a vyvarování se mnohdy zbytečných komplikací podpisem problematických smluvních ujednání klientem.

5. Závěr

Diplomová práce ukazuje teoretickou i praktickou rovinu poskytování úvěrových produktů klientovi – fyzické osobě. Vypovídá o podmínkách poskytování úvěrových produktů, seznamuje s jejich členěním, posouzením vhodnosti výběru produktu spotřebitelský úvěr v závislosti jak na požadavcích klienta, tak na nabídce jednotlivých možností poskytnutí finančními institucemi. Celá práce včetně provedené komparace ukázala na fakt, že dnešní doba, kdy značné množství občanů řeší své požadavky na koupi dražší věci či služby převážně žádostí o úvěr, je podání této žádosti a následné poskytnutí úvěru mnohem jednodušší a rychlejší než tomu bylo před několika lety. S tímto současným trendem jde však ruku v ruce nebezpečí nepřiměřeného zadlužení klienta a s tím spojené další nepříjemné situace. Proto je více než žádoucí, jak pro potencionálního žadatele o úvěr, tak pro rozšíření obecného povědomí o této řešené problematice v široké populaci, aby se každý alespoň částečně či základně v problematice poskytování finančních produktů orientoval.

Podstatnou efektivitu vidím především v dalším zvyšování finanční gramotnosti občanů – a to nejen v oblasti informovanosti o možných negativních důsledcích podpisu nevhodné úvěrové smlouvy, tak především v informovanosti o smluvních podmínkách jednotlivých finančních institucí. Nadále poroste význam osobního vzdělávání se v této oblasti. Navrhuji zde možný postup žadatele o úvěr, který by mohl sloužit jako základní vodítko při rozhodování postupu výběru a podpisu úvěrové smlouvy tohoto žadatele. Získané výsledky a všechny informace jsou přínosem pro mou práci finančního poradce a také mohou být nápomocny při zpřehlednění problematiky zkoumaného cíle práce. Dále mohou být základním vodítkem pro klienta, který zvažuje požádat o některý z úvěrů.

Tato práce přináší žadateli o úvěr názornou ukázkou toho, čeho by se měl při zvažování finančního úvěru vyvarovat a na co by měl zaměřit svoji pozornost důkladněji. Ukazuje mu cestu, jakou by se měl při svých úvahách o řešení svojí finanční situace orientačně řídit.

Seznam literatury a ostatních zdrojů

Zákony a další prameny:

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ze dne 3. března 2012

Zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Zákon č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru.

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

vyhláška České národní banky č. 164/2002 Sb., o podmínkách přístupu k informacím v informační databázi České národní banky

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1682/2007

Použitá literatura:

DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty, 3. přepracované a rozšířené vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2005. 681 s. ISBN 80-7201-515-X.

DVOŘÁK, P.; MÁLEK, J.; RADOVÁ, J. Finanční matematika pro každého. Praha: Grada, 2013. 304 s. ISBN 978-80-247-4831-3.

KISLINGEROVÁ, E. a J. HNILICA. Finanční analýza – krok za krokem. 2. vydání.

Praha: C. H. Beck, 2008. 137 s. ISBN 978-80-7179-713-5.

PUCHINGER, Zdeněk. Bankovníctví I: úvodní kapitoly k problematice bankovní soustavy. 1. Vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 174 s.

REJNUŠ, O. Peněžní ekonomie. 5. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. 354 s. ISBN 978-80-214-4044-9.

REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 807-26-1132-1.

Internetové zdroje:

www.coi.cz

www.cnb.cz

www.finance.cz

www.gemoney.cz

www.mbank.cz

www.proficredit.cz

www.rzp.cz

www.solus.cz

www.finexpert.e15.cz

www.mesec.cz

<http://www.bankovnipoplatky.com>

<http://www.bezplatnapravniporadna.cz>

<http://www.bulletin-advokacie.cz>

<http://www.finance.cz/zpravy/finance/210471-k-cemu-slouzi-uverove-registry/>

<http://www.finparada.cz/Pujcky-Kalkulacka-Spotrebnych-Uveru.aspx> z 12.11.2015

http://kalkulacky.idnes.cz/kalkulacky/cr_spotrebitelesky-uver-

[rpsn.php?pozicka=100+000%2C00&splatka=5750&doba=24&doba_interval=4&interval=4&naklad1=0&dni1=0&naklad2=0%2C00&dni2=0](http://kalkulacky.idnes.cz/kalkulacky/cr_spotrebitelesky-uver-rpsn.php?pozicka=100+000%2C00&splatka=5750&doba=24&doba_interval=4&interval=4&naklad1=0&dni1=0&naklad2=0%2C00&dni2=0)

<http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/ochrana-spotrebitele/ramcova-politika-mf-ochrany-spotrebitele>

<http://www.mfcr.cz>

<http://www.penize.cz>

<http://www.porovnej24.cz>

<http://www.zakonyprolidi.cz>

<http://finance.idnes.cz>

<http://finance.topsid.com>

<http://pravniradce.ihned.cz>

<https://cs.wikipedia.org>

Ministerstvo financí ČR. 2010. Platná legislativa v ČR - Spotřebitelský úvěr [online]. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/spotrebitelsky-uver/pravni-ramce>

Rámcová politika MF [online]. 2007. [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/regulace/ochrana-spotrebitele/ramcova-politika-mf-ochrany-spotrebitele>

SOLUS [online]. 2011 [cit. 2015-06-25]. Dostupné z: <https://www.solus.cz/cs>

Wikipedia [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Lichva>